

Anna Balcerska –
nauczycielka języka polskiego w Publicznym Gimnazjum nr 7 w Łodzi

Temat : *Jak czytać wiersze, czyli tworzymy poradnik interpretatora.*

Klasa III gimnazjum

Cele ogólne

Przygotowanie uczniów do analizy i interpretacji utworu lirycznego.

Cele operacyjne

Uczeń:

- wskazuje elementy towarzyszące procesowi analizy tekstu literackiego,
- wyjaśnia znaczenie pojęć: liryka, podmiot liryczny, kontekst kulturowy, historyczny,
- wskazuje i nazywa występujące w tekście lirycznym środki stylistyczne,
- wyraża własne spostrzeżenia i opinie,
- prezentuje swoje stanowisko na forum klasy,
- argumentuje swoje stanowisko,
- pracuje w grupie.

Metody i formy pracy:

- metody i techniki aktywizujące : burza mózgów, dyskusja, rybi szkielet;
- metody czynnościowe: praca z tekstem,
- praca w grupie.

Środki dydaktyczne:

- arkusze papieru, flamastry,
- podręcznik dla klasy III gimnazjum W. Bobińskiego „Świat w słowach i obrazach” (WSiP),
- karta pracy (załącznik nr 1).

Czas pracy: 45 minut.

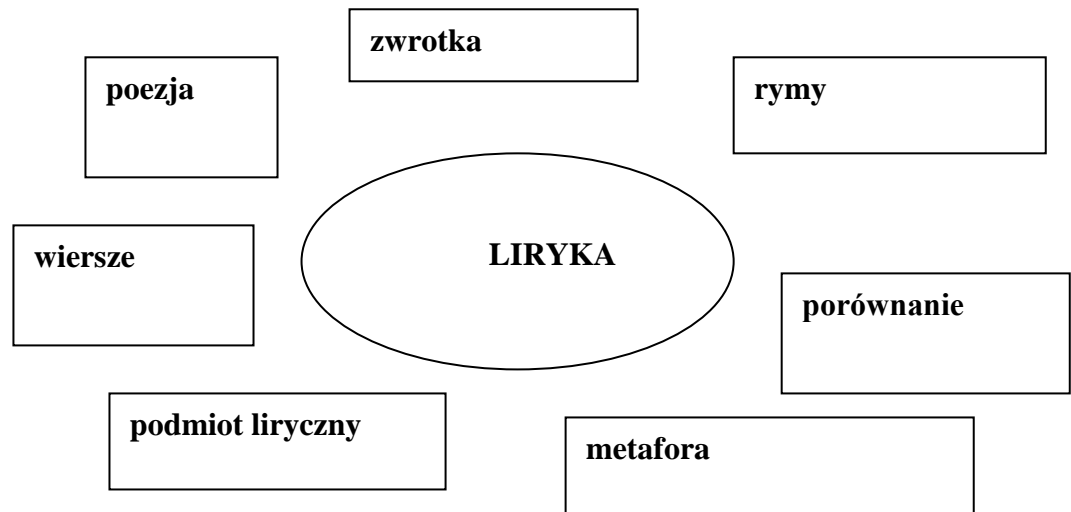
Przebieg lekcji

1. Wprowadzenia do tematu lekcji – zadanie uczniom pytań : „Czy łatwo jest zrozumieć poezję?”, „Do czego potrzebna jest znajomość podstawowych zasad odczytania wiersza?”. Krótka dyskusja ukierunkowana na sformułowanie tematu zajęć.
2. Zapisanie tematu lekcji.
3. Podział uczniów na grupy 4-5 osobowe.

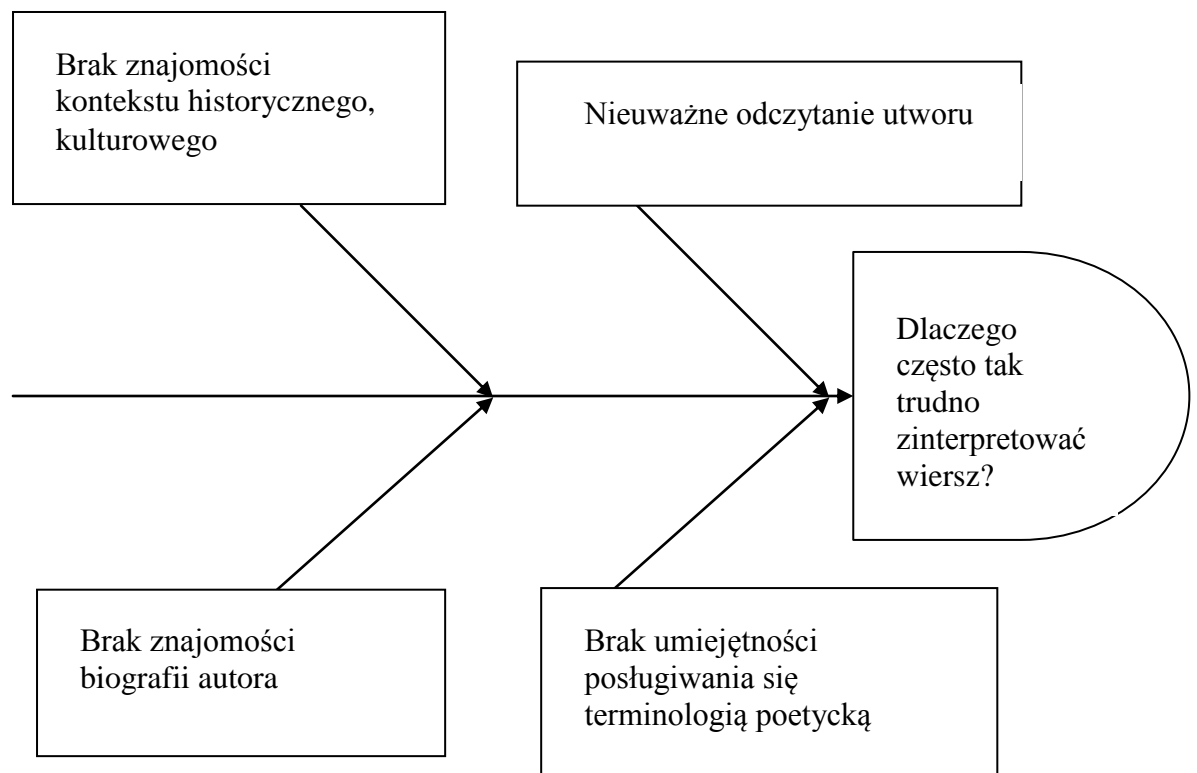
Ćwiczenie nr 1

Rozdanie grupom materiałów (kartki, flamastry) i sformułowanie zadania - stworzenie za pomocą „burzy mózgów” skojarzeń do hasła „LIRYKA”.

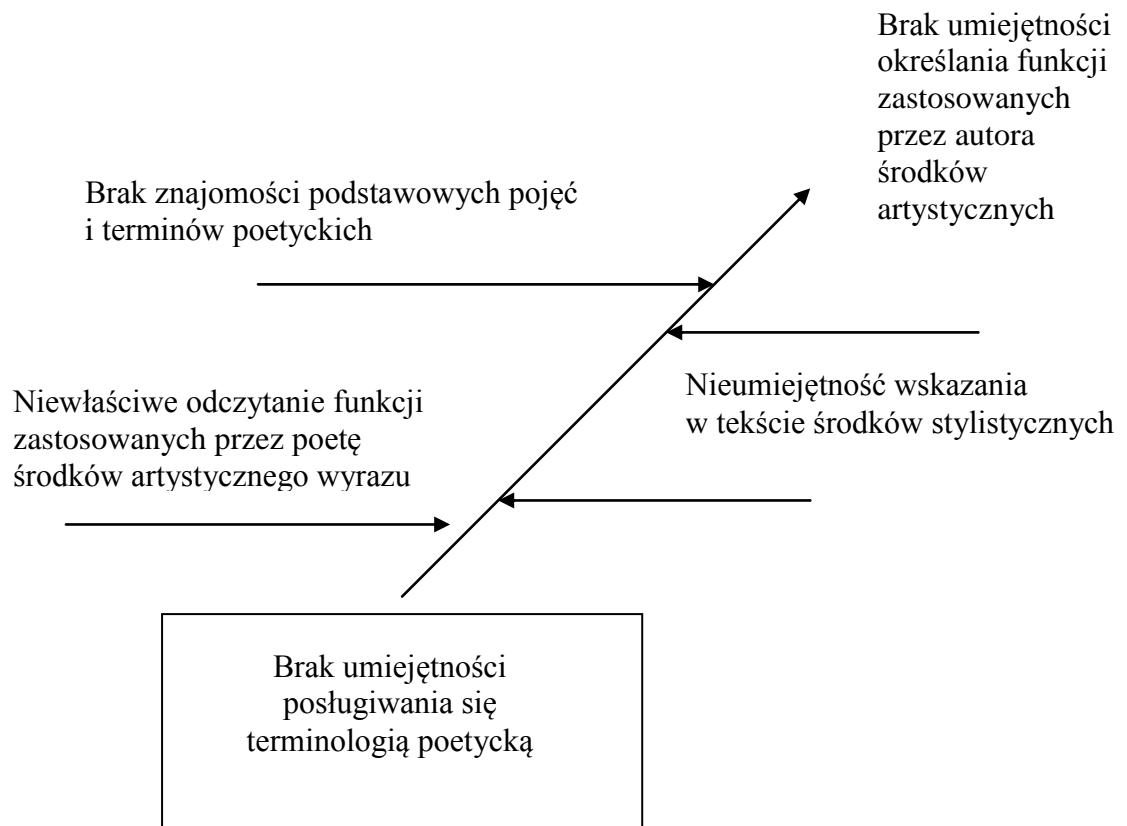
Uczniowie zapisują swoje skojarzenia na dużym arkuszu papieru, a następnie przedstawiciele grup prezentacją wyniki pracy zespołów na forum klasy. Wspólnie wyjaśnianie pojęć związanych z interpretacją tekstów lirycznych.

Ćwiczenie nr 2 Uczniowie pozostają w swoich grupach. Nauczyciel na tablicy rysuje model „rybiego szkieletu”. W głowie wpisuje problem : „Dlaczego często tak trudno zinterpretować (zrozumieć) wiersz?”. Uczniowie ustalają w grupach główne czynniki, które mogą mieć wpływ na ten problem. Na końcach „dużych ości” pojawiają się przykładowe hasła: „Nieuważne odczytanie utworu”, „Brak znajomości biografii autora”, „Brak znajomości kontekstu historycznego, kulturowego”, „Brak umiejętności posługiwania się terminologią ‘poetycką’”, „Nieumiejętność poddania się „działaniu” poezji”.

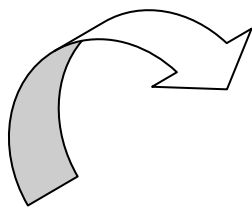
Następnie każda z grup „otrzymuje” jedną „dużą oś” i próbuje uzupełnić ją „małymi ośmi”. Na tablicy powstaje zapis będący prezentacją pracy poszczególnych grup.

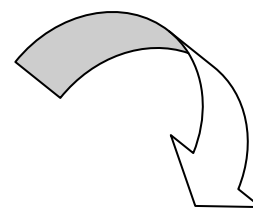
4. Nauczyciel, podsumowując wykonane ćwiczenia, podkreśla, że odczytanie i rozumienie poezji to kwestia wielopłaszczyznowa i często skomplikowana. Sugeruje także, że uczeń, kształtując umiejętność analizy i interpretacji wiersza, może skorzystać z pomocy – opanować zestaw „podstawowych” działań koniecznych, a następnie dodać własne spostrzeżenia i komentarze, które uzupełnią schemat interpretacji.
5. **Ćwiczenie nr 3** Uczniowie po odczytaniu tekstu z podręcznika „Przepis na interpretację”(str.182)” tworzą w zeszycie zapis (w postaci haseł) najistotniejszych zaleceń przydatnych w interpretacji, np.:

- Charakterystyczne cechy utworu
- Sposób ukształtowania tekstu przez poetę
- Cel nadania utworowi określonego kształtu
- Sformułowanie własnej hipotezy interpretacyjnej

6. W notatce pojawia się również schemat interpretacji wiersza (str. 184).

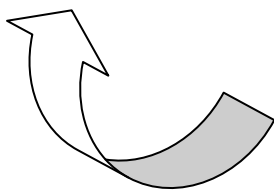
Do kogo?
(portret odbiorcy,
jego związek z osobą
mówiącą)

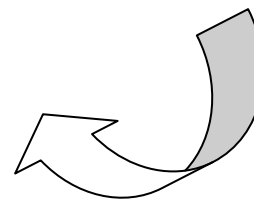
Kto mówi?
(sytuacja, portret
psychologiczny)

Po co?
(cel wypowiedzi
wynikający z jej
ukształtowania)

Jak?
(kształt, forma tekstu,
kompozycja, język,
środki artystyczne)

O czym? (o kim?)
(temat wypowiedzi)

7. **Ćwiczenie nr 4** (praca domowa). Nauczyciel rozdaje uczniom karty pracy (załącznik nr 1), prosząc, aby przed przystąpieniem do wykonywania zadania zapoznali się z biografią autora – Leopolda Staffa.
8. Ocena pracy uczniów

Uwaga! Omówienie pracy domowej będzie punktem wyjścia do realizacji kolejnego tematu z cyklu lekcji powtórzeniowych o liryce.

Załącznik nr 1

Leopold Staff "Curriculum vitae"*

Dzieciństwa mego blady, niezaradny kwiat(1)

Oślaniały pieszczące, cieplarniane cienie(1).

Nieśmiałe i lęklive było me spojrzenie

I stawiając krok cudzych czepiałem się szat.

Młodość ma pierwsze skrzydła swe wysłała w świat,(2)

Kiedy nad wiosnę miłsze zdały się jesienie.

Więc kochałem milczenie, wspomnienie, westchnienie

I plotłem chmurom wieńce (3) z swych kwietniowych lat.

Dopiero od posągów, od drzew i od trawy,

Z którymi żyłem długo wśród dalekich dróg,

Nauczyłem się prostej, pogodnej postawy.

I kiedym, stary smutku dom zburzywszy w gruzy,

Uczył z siebie jeno wschodom słońca próg,

Rozumie mnie me serce(4) i kochają Muzy*.

* curriculum vitae (łac.) - dosł. bieg życia; życiorys

* Muzy - córki Zeusa; opiekunki sztuk pięknych i nauk

Polecenia do tekstu:

1. Kto mówi?

Ustal, kto jest podmiotem lirycznym wiersza. Spróbuj go scharakteryzować: co mówi o sobie w I i II zwrotce, a jak przedstawia się w zwrotkach III i IV.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Do kogo mówi?

Czy można ustalić, do kogo skierowane są słowa wiersza? A może jest to monolog wewnętrzny?

.....
.....
.....

3. O czym (o kim?) mówi?

Spróbuj określić główny temat wiersza, zwracając uwagę na tytuł utworu.

.....
.....
.....
.....

4. Po co mówi ?

Ustal, jaki jest cel tej wypowiedzi. Zwróć szczególną uwagę na ostatnie wersy III i IV zwrotki. Jak je rozumiesz?

.....
.....
.....
.....
.....

5. Jak mówi? (budowa tekstu, środki artystyczne)

Jak zbudowany jest wiersz? (liczba zwrotek, wersów)

.....
.....

6. Jaki to gatunek wiersza?

.....
.....

7. Wymień typową cechę kompozycji tego gatunku lirycznego.

.....
.....

8. Jaki rodzaj rymów występuje w tym utworze? Podaj układ rymów w zapisie literowym.

.....
.....

9. Nazwij podkreślone środki artystyczne.

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

10. Podaj definicje środków artystycznych:

a) anafora –

.....

b) personifikacja –

.....

c) epitet –

.....

11. Wyraź własną opinię o wierszu "Curriculum vitae" L. Staffa.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....